

Četrtina vsak četrtlet in velja
za poštno vred ali v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto 32 D, pol leta
16 D, četrt leta 8 D. Izven
Jugoslavije 64 D. Naročnina
se pošlje na upravništvo
Slov. Gospodarja v Mariboru,
Koroška cesta 5. —
Čist se dopošilja do odpo-
vedl. Naročnina se plačuje
naprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta 5. Rokopisni
se ne vračajo. Upravništvo
sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.
Cene inseratov po dogovoru
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprte reklamacije
po poštnine proste. Čekovalni
račun poštne urada Ljubljane
10.603. Telefon interurban
113.

29. številka.

Maribor, dne 22. julija 1926.

60. letnik.

Gospodarsko propadanje in centralizem.

Propadanje narodnega gospodarstva v naši državi gre naprej z naglimi koraki. Prejšnji mesec in sicer 11. junija, je bila o tem v narodni skupščini razprava, katero je povzročila opozicijska s svojo interpelacijo o poljedelski krizi. Opozicijski poslanci so s številskimi dokazali, kako v naši državi propada industrija, obrt, zlasti pa kmetijski stan.

Propadanje slovenskega kmeta.

Kako propada kmet v Sloveniji, dokazuje dnevno rastoče zadolževanje kmetijskih posestev. Nimamo še natančnega pregleda čez vse dolge, ki so vknjiženi na kmetijskih posestvih, še manj čez one, ki so najeti na osebni kredit. Zalostno stanje kmetijskega gospodarstva je pa dovolj razvidno iz statistike (številčnega pregleda) prezadolženih zemljišč, ki so zapadla prisilni javni dražbi. V Sloveniji je bilo takšnih prisilnih javnih dražb l. 1923 skupno 76 s cenilno vrednostjo prezadolženih zemljišč in pritoklin preko 7½ milijona dinarjev, l. 1924 jih je bilo 210 z vrednostjo preko 30½ milijona dinarjev, l. 1925 pa 481 z vrednostjo okoli 59 milijonov dinarjev. Največ teh dražb odpade na ozemlje okrožnega sodišča Maribor, kjer je l. 1924 bilo 72 javnih dražb z vrednostjo preko 12 milijonov dinarjev, l. 1925 pa 167 z vrednostjo preko 19 milijonov dinarjev.

Številke propadanja kmetijskega stanu rastejo od leta do leta. Še nekoliko časa in razmere med kmeti bodo žalostnejše in obupnejše, kakor so bile poslednja leta pred svetovno vojno.

Pucelj recept.

Ko so opozicijski poslanci v narodni skupščini pri razpravi o omenjeni interpelaciji 11. junija s številskimi dokazovali te žalostne prilike ter pojasnjevali njihovo vzroke, je vlada bila popolnoma ravnodušna, in slovenski radičevce poljedelski minister Pucelj je celo zaklical, da kritika opozicijskih poslancev ni ozbiljna (resnoba). Proti ugotovitvi poslancev SLS, da je propadanje kmetijskega stanu v Sloveniji krivo previsoko obdačenje, in proti njihovi zahtevi, da se davki znižajo, je minister Pucelj postavil zahtevo, da naj kmetje varčujejo: »Moram naglasiti, da za omiljenje gospodarske krize ne zadošča le zniževanje državnih dajatev, ampak je ravno tako važno, da naši gospodarji varčujejo.« Takšen je torej recept, ki ga vlada radikalov in radičevcev priporoča gospodarstvu pešajočemu kmetiskemu stanu: šparajte, štedite!

Za to radikalno-radičevsko modrost naši metje nimamo niso hvaležni: Da je treba štediti, to naši kmetje vedo brez Pašiča, Uzunoviča, Radiča in Pucelja. Samo to pravico imajo, zahtevati od vlade, da jim daje možnost štedenja, da jim potom davkov, dajatev in taks vsega ne vzame, kar pridelajo. In kako naj naši kmetje štedijo sedaj, ko je slabo vreme, neprestano deževje in preko njiv in travnikov razlita voda povzročila slabo letino! Žitno klasje leži poteptano in povaljano na tleh, krompir gnije, fižol istotako, koruza se ne razvija, seno je v veliki meri pokvarila ali celo odnesla voda, po vinogradih kaže slabo, skrajno elabov: povejte nam sedaj, g. Pucelj, ki ste narodno-gospodarski specialist za šparanje, povejte nam, kako naj izvršujemo vaš recept?!

Deževje in povodnji.

Povodnji, ki so mesca julija nastopile skoro v vseh delih države ter povzročile ogromno škodo, so dokazale vso nesposobnost vlade in vso slabost vladnega sistema.

Smotrna uprava mora pravočasno skrbeti, da so nasipi ob rekah in vse druge naprave, ki služijo zabrani poplave in urejeni kanalizaciji, v pravem stanju in redu. Ko voda navali z vso silo, je navadno prepozno in če se ob taki priliki posreči z največjim naporom preprečiti skranjo nesrečo, je to združeno z velikimi denarnimi žrtvami. Ako bi se bile te svote prej uporabile za smotrno preprečitev povodnji, bi žrtve bile veliko manjše, uspeh pa večji. Mi Slovenci zahtevamo od početka sedanje države, da se reke in potoki v Sloveniji, ki ob povodnji povzročijo toliko škode, regulirajo. Dosedaj centralistični vladodržci niso storili nič, čisto nič za regulacijo samo ene reke ali enega potoka. Niti toliko niso storili, da bi se ohranile tiste regulacijske naprave, ki so bile ustvarjene v prejšnji državi.

Nesposobnost centralistične vladavine.

Vsa nesposobnost vladodržcev in vladnega sistema se vidi v tem, da se je vlada o priliki sedanjih povodenj in vremenskih nezdoh obrnila za pomoč na Rdeči križ. Rdeči križ kot mednarodna ustanova za pomoč v največji sili zlasti v času vojne, bi naj prišel na pomoč vladi in upravne- mu sistemu v naši državi! Kakšno spričevalo za sposobnost centralistične vladavine v naši državi!

Vlada je dovolila za prizadete od povodnji, odnosno za preprečitev nadaljnjih poplav par borih milijonov. Ta svota se je uporabila povečini za popravilo nasipov ob Donavi v Baranji in Bački. Pa je tudi za ta namen veliko premajhna. Za druge kraje, osobito za Slovenijo, kjer je neurje in povodnji napravila strahovito škodo, dosedaj ni dala vlada niti ene pare. In to pri državnem budžetu 13 milijard dinarjev. Pač pa se visoki davki brezobzirno iztirjujejo s pomočjo eksekutorjev in rubežni.

Takšen je centralizem s svojo skrbjo za ljudstvo in s svojim delom na narodno-gospodarskem polju. Vse panoge narodnega gospodarstva, osobito kmetijski stan, propada, slaba letina in vremenske nezdohi pospešujejo in povečujejo to propadanje. Glavna skrb vlade pa je, kako bi popravila in zakrpalala neprestane vladine krize, ki jih povzroča na eni strani vrtoglavi Radič, na drugi svojeglavni Pašič s svojimi ožjimi pristaši.

Razvoj notranjih razmer v državi spričuje, da si bo centralizem zlomil vrat na gospodarski krizi, v katero država vedno globlje pada in katere centralizem rešiti ne more. Izhod iz te krize in njeno ozdravljenje je v inicitivnosti, podvzetosti in organizatorični sposobnosti poedinih pokrajin. Te lastnosti iz Slovenije niso izginile, samo so vezane po krutem centralizmu, ki je zatrl vse avtonomne ustanove in naprave ter iz naše dežele na seseljko davkov in raznolikih dajatev vleče vsa gmotna sredstva. Pustite ta sredstva, ki jih Slovenija daje za državo in njeno upravo, poglavito v Sloveniji in z njihovo pomočjo bo slovensko ljudstvo z lastno stvariteljno delavnostjo zboljšalo svoje slabo gospodarsko stanje.

Kaj bo z veronaukom v naših šolah?

Stjepan Radič je kot minister prosvete v svoji hudobni protivnosti katoliški cerkvi in duhovnikom ustavil plačo, ki so jo duhovniki dobivali za podeljevanje veronauka v šoli. To velja zlasti o duhovnikih v Sloveniji. V finančni zakon za leto 1926-27 je uvrstil določbo, da ti duhovniki nimajo pravice zahtevati od države kakšno plačo ali nagrado. Z ozirom na to zakonsko določbo je finančni minister odredil, da se duhovnikom nagrade za podeljevanje veronauka v šolah ukinejo.

mol, kot bi se bila voda ustavila v besnečem padcu ob tem groznem, nenavadnem glasu.

»Kaj je to?« je šepnila Eliza čez nekaj grozopolnih minut.

»Kaj je to?« je glasno ponovil Heyward.

Odgovoril ni niti Sokol niti Indijanca. Poslušali so, kot bi čakali, da se glas ponovi. Strmenje se jim je izražalo na obrazih. Nazadnje so se resno pogovarjali v delavarskem jeziku. Unkas se je previdno izmuznil iz votline, lovec pa je odgovoril po angleško: »Nihče izmed nas ne ve, kaj je to, čeprav midva že trideset let hodiva po teh gozdih. Doselej sem mislil, da poznam vsak živalski ali indijanski glas, zdaj pa vidim, da sem domišljav norec.«

»Ali ni bil to krik, s katerim rdečkarji straše svoje sovražnike?« je vprašala Kora.

»Ne, ne, to je bil strahovit, nadnaraven glas«, je odgovoril lovec. »Kdor je samo enkrat slišal indijanski bojni krik, ga nikdar več ne zamenja s čim drugim. — Kaj si videl, Unkas?« je po delavarsko vprašal vstopivšega mladega Indijanca. »Ali naša luč sveti skozi preproge?«

Odgovor je bil kratek in določen. Z glavo majaje je Sokol rekel nato: »Ne, od zunaj se nič ne vidi. Vi, ki ste potrebni spanja, pojdite zdaj v drugo jamo. Ako hočemo v Fort Edvard, moramo zgodaj otriniti, ko bodo Mingi še spali.«

Heyward je vzel plamenico in spremil deklici v drugo jamo.

»Ne puščajte naju samih na tem groznem kraju«, je rekla Eliza. »Še vedno mi zveni po ušesih tisti grozni krik.«

»Narava je naredila našo trdnjavo tako močno in varno«, ji je tolažil Heyward, »da se vama ni prav ničesar ba-

S tem je katoliški duhovščini, ki v Sloveniji živi v težkih gmotnih razmerah, storjena velika krivica. So nekateri duhovniki, ki podučujejo v šolah po 14, 16, 20, celo 24 ur na teden, pa za svoj veliki trud ne dobijo niti pare več. Ali je to pravično? Odkod naj dobijo sredstva za hrano in obleko? G. Stjepan Radič je v dobrih gospodarskih razmerah. Čeprav ni minister niti poslanec, se vozi po železnici v salonskih vagonih, ali pa so za njega, člane njegove familije in njegove spremljevalce rezervirana cela oddeljenja I. razreda. Bili pa so tudi časi, ko se je Radiču gospodarsko prav slabo godilo, in v teh časih se je kaj rad h katoliškim duhovnikom zatekel po podporo. In dobil je od njih podporo.

Katoliški duhovniki zahtevajo od države samo to, do česar imajo pravico vsled svojega dela. Dajte katoliški cerkvi v naši državi to, kar ji gre po načelu pravice in enakopravnosti! Potem ne bo treba, da bi duhovniki morali molelovati za to, kar jim gre po pravici. V državnem proračunu za l. 1926-27 je katoliški cerkvi storjena velika krivica. Po proračunu ministrstva ver prispeva država za verske potrebe pravoslavne cerkve 69 milijonov dinarjev, za katoliško cerkev pa samo 34 milijonov dinarjev. Ker je pravoslavni v državi 46%, katoličanov pa 39%, bi po istem ključu katoličani morali dobiti 21 milijonov dinarjev več, torej 55 milijonov. Mi zahtevamo enakopravnost katoličanov s pravoslavni v državi. Ako se to načelo uveljavi tudi pri prispevkih države za pravoslavno in katoliško cerkev, ako se torej katoliški cerkvi dovoli onih 21 milijonov, ki jih dobiva premalo, se bodo našla sredstva, s katerimi se plača zaslužno delo katoliške duhovščine v šoli.

O priliki, ko so cerkvi protivni časniki oznanili svetu vest o ukinjenju plače katoliškim katehetom in duhovnikom, so tudi prinesli poročilo, da bodo odslej učitelji podučevali veronauk v šolah. To bi bilo izpolnjenje srčni želji ki so jih že dolgo gojila liberalna srca. Saj je v programu vseh liberalcev in svobodomislecev laična šola, to je šola, v katero nima duhovnik pristopa, torej šola brez duhovnika, brez vere, brez Boga. Prav po vzorcu francoskih framasonov!

Toda stvar ni tako enostavna, kakor si jo predstavljajo ti svobodnjakarji. Po cerkvenem pravu imajo duhovniki, samo duhovniki dolžnost in hkrati tudi pravico, da podučujejo veronauk v šoli. Brez dovoljenja cerkvene oblasti ne sme veronauka v šoli učiti noben učitelj, magari da ima od državne oblasti za to 100 dovoljenj. Tega načela se je katoliška cerkev držala ter se tudi bo držala in katoliško ljudstvo bo stalo odločno na braniku za pravice cerkve in za svoje lastno pravo na vzgojo otrok. Ako hočejo svobodomisleci in cerkvi nasprotni elementi, da nastane spor in borba med našo državo in katoliško cerkvijo, potem naj le spravijo katoliške duhovnike ven iz šol! Ali mislijo s tem storiti uslugo naši državi? Storili pa tudi ne bi gmotne usluge državi in njenemu budžetu, ker učitelji ne bi veronauka učili zastonj, marveč bi za svoje delo zahtevali veliko večje plačilo, nego je znašala ona malenkost na nagrado, ki so jo slovenski kateheti in duhovniki prejemale za svoj veliki trud.

Kmetijski dan v Mariboru.

Kmetijski dan ima namen dvigniti stanovski ponos in zavest našega kmeta. Vršni se za celo Slovenijo. Povabljeni pa so tudi zastopniki Hrvatov in Čehoslovakov.

ti. Ze zato ne, ker vesta, da za vaju čujejo zvesti prijatelji in hrabri možje. Zato slušajta lovčev dobri svet in lezita k počitku. Jutri —»

Heywardu je umolknil, kajti zopet je presekala zrak tisti grozni krik. Nastal je dolg molk. S plahim pričakovanjem so gledali drug drugega. Slednjič se je dvignila preproga pri vhodu v jamo in lovec se je pojavil. Z obraza mu je razločno brala osuplost nad skrivnostno nevarnostjo, ki jim je pretela.

V. Napad.

»Prezirali bi svarični glas, ako bi se še dalje skrivali tukaj, ko iz gozda odmevajo taki kriki«, je rekel Sokol. »Dami naj ostaneta tukaj, mi možje pa bomo stražili na skali.«

»Ali je nevarnost velika?« je vprašala Kora.

»Samo tisti, ki kriči tako čudno, pozna našo nevarnost. Celotisto slabotno dušo, ki si s petjem krajsa dneve, je zbegal krik. Pravi, da je pripravljen iti na boj.«

Heyward se je bil medtem preskrbel s samokresi. Ker tudi deklici nista hoteli ostati, so šli vsi za lovcom.

Hladen večerni zrak jim je zapihal nasproti, ko so stopili ven, ter osvežil razburjene duhove. Luna je bila izšla ter tu in tam trepetala na vodi. Skala, na kateri so stali, pa je bila še zavita v črno temo. Zaman so vsi upirali oči v onostranske bregove, da bi opazili kaj živega. Nič se ni ganilo. In zdaj zopet tisti grozni krik! Zdelo se je, kakor bi prihajal po reki gori, da si poišče pot med strmimi skalami in se izgubi v gozdih.

»Ali nihče ne ve, kaj pomeni ta krik?« je vprašal Sokol ves obupan.

(Dalje prihodnjic.)

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Po J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

6

»Dolge noge imate, dober pešec morate biti. Gotovo včasih potujete na generalovo povelje?«

»Nikdar. Drugega poklica nimam, kakor tega, da potujem pobožno petje.«

»Čuden poklic«, se je smejal Sokol, »ako mora človek živeti kot šoga in nadzorovati vse visoke in nizke glasove drugih ljudi. Pokažite vendar, kaj znate, predno gremo počivat. Mogoče da bosta dami potem boljše spali, saj sta potrebni spanja po vseh dnevnih težavah, da bosta zjutraj čili za nadaljno potovanje.«

»Z veseljem«, je rekel David, si nataknil očala in izvlekel priljubljeno knjigo. Poiskal je njih položaju primeren psalm, dal knjigo deklicama, zapiskal na piščalko in pričelo se je pobožno petje.

Pesem je bila slovesna in resna. Indijanca sta nepremična poslušala, kot bi bila okamenela. Lovec je od kraja poslušal brez zanimanja ter si glavo podpiral z roko. Polagoma pa se mu je oblažil izraz strogega obraza. Njegove misli so se preselile nazaj v mladostna leta, ko je večkrat poslušal enake pesmi. Oči so mu postajale vlažne. Predno je bila himna končana, so mu tekale vroče solze po ogorelih licih.

Peveci so pravkar izlili glasove v dolg akord, kakršne rado poslušajo uho. Naenkrat je presekala zrak krik, kakor ne prihaja iz človeškega grla. Vsi so obstrmeli. Nastal je

Prevzetnost

je, preveč se zanašati na srečo zdravja, misleč: »Meni se ne more ničesar zgoditi!« Nikomur še ni bilo ob zibelki sojeno, da ga ravno nikdar ne bodo zadele bolečine. Najmanjši prepričanost zadostuje, da se doče občutne reuma-

Začne se kmetijski dan v petek, dne 13. avgusta. Ta dan se bo zbralo naše izobraženstvo, pred vsem duhovščina, učitelji in dijaštvo, da razpravljajo o vprašanih, kako naj vse naše razumnost sodeluje s kmetom ter mu pomaga, da zopet upostavi stari zdravi, pristno kmetijski stan.

Drugi dan, v soboto, dne 14. avgusta, je dan naših kmetov, mladih in starih, posebno tistih, ki delujejo v prosvetnih, gospodarskih društvih in se zanimajo še podrobno za prosvetno in gospodarska vprašanja. Obravnavalo se bo ta dan v temeljnih predavanjih, ki jih bodo imeli naši najboljši možje o vseh važnih vprašanih našega kmeta.

Neprecenljive važnosti bodo vsa ta predavanja za vse naše kmete, ker tvorijo jedro našega slovenskega kmetijskega programa. Kdor bo mogel, bo prišel zato že v soboto, posebno ker bo zvečer v veliki frančiškanski cerkvi kmetiška pridiga in romarska pobožnost. Kmetiskim udeležencem na čast pa se bo predstavljala v narodnem gledališču Finžgarjeva kmetiška igra »Veriga«.

Na praznik Marijinega Vnebovzetja, dne 15. avgusta, pa bo glavni kmetijski dan, na katerega pridejo kmetijske množice, ki niso mogle že v soboto prihiteti v Maribor. Zjutraj bo v frančiškanski cerkvi kmetiška romarska pobožnost, potem bo na prostem služba božja, nato pa govor našega prvaka-voditelja, velikega sina slovenske kmetijske grude, dr. Antona Korošca. Nato bo skupen odhod na mestno pokopališče, da se poklonijo kmetijske množice nepozabnemu buditelju in ljubitelju kmetijskega stanu Antonu Marintu Slomšku. Ni bilo moža, ki bi naš kmetijski stan tako ljubil, kakor Slomšek, ne pred njim in ne za njim. Zato bo govoril na njegovem grobu naš štajerski rojak na ljubljanskem vseučilišču dr. Matija Slavič.

Po obedu bo še isti dan popoldne telovadni nastop naše mariborske orlovske ekspoziture s sodelovanjem polnoštevilne godbe Katoliške Omladine (60 godbenikov).

Te dni se bodo razposlale prijavnice pole na prosvetna društva skupno z izkaznicami za polovično vožnjo, ki je že dovoljena. Preskrbljeno bo tudi za prenočišča za vse tiste, ki se bodo poprej prijavi.

Zamisel in načrt kmetijskih dnevov v Mariboru je tako lep, da ne bo zavednega slovenskega kmeta, ki bi dne 14. in 15. avgusta ne pohitel v Maribor!

Polovična vožnja. Vsi udeleženci kmetijskih dnevov imajo polovično vožnjo.

Izkaznice. Vsak udeleženec kmetijskih dnevov kupi izkaznico za 5 dinarjev. Dobile se bodo v vsaki župniji v prosvetnem društvu ali pa naravnost pri Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova cesta 6. Izkaznica upravičuje do polovične vožnje in daje pristoje v vsem prireditvam kmetijskih dnevov v Mariboru, razven gledaliških predstav.

Narodne noše. Ker bo kmetijski dan posvečen obnovitvi kmetijske grude, starih kmetijskih šeg in navad, bodo na kmetijskih dnevih posebno dobrodošle narodne noše. Fantje kmetijski, preskrbite si narodne noše, ako je mogoče. Na kmetiskem dnevu moramo pokazati slovenskega kmeta, kakor je zrastle tekom tisočletij v vseh svojih posebnostih na kmetijski zemlji. Narodna noša je biser naše kmetijske grude.

Kmetijski voditelji. Od prevrata sem doni po naši zemlji klic, da mora kmet sam sebe voditi. Da bo pa znal kmet sam voditi usodo svojega stanu, pa potrebuje izobrazbe.

J. Vesenjaki:

Svojemu prijatelju.

Umrli je eden izmed najboljših sinov slovenskega naroda, kar jih imamo iz zadnjih 40 let slovenskega političnega in gospodarskega življenja. Se pred par meseci sva se zadnjikrat sestala na Minoritskem trgu v Ptujju ter preračevala naše gospodarsko in politično stanje. »Da, medsebojnega temeljitega spoznavanja in razumevanja ter pametnih sklepov iz tega je treba, potem pa veliko ljubezni in poštenosti, in vse bo boljše.« To so bile »jedru zadnje besede, ko sva se ločila. Pač nisem mislil, da mu bom tako kmalu pisal v glavnem glasniku štajerskega slovenskega kmetijskega ljudstva, v »Slov. Gospodarju« par vrstic v spomin iz spoštovanja in v zahvalo.

Dr. Jurtela je bil sin Slovenskih goric. Zibelka mu je tekla v vasi Hvalčevci, v prijazni fari in občini Sv. Andraž. Od tam je šel razmeroma pozno iz lastnega nagiba študirat in kot zrel mož in javni delavec se je najraje vračal na dom svojih očetov, kadar je hotel miru, odpočitka in okrepitve. Značilno za njega je, da je ta pododgovorni dom in kmetisko veleposredstvo ohranil popolnoma takšen, kakor so kmečki domovi naših premožnejših kmetov v Slovenskih goricah.

Ne bom opisoval, kako je šel z 18 leti v gimnazijo, kako je dovršil pravne študije in se posvetil advokaturi ter deloval nekaj let najprej v Smarju, pozneje pa do svoje smrti v svojem ptujškem rojstnem kraju. Podati hočem le par potez, kako sem ga poznal in videl pri javnem delu in v dnevnem življenju.

Dr. Jurtela v Ptujju.

Pred dohodom dr. Jurtela Slovenci v Ptujju in ptujškem okraju nismo imeli takorekoč ničesar. Niti sistematičnega narodnega, še manj pa gospodarskega dela nismo poznali, čeravno so rodili naši kraji celo vrsto dobrih rodoljubov. Nemško malomeščanstvo s svojim uradništvom, trgovstvom in obrtništvom je bilo na vsi-ka svoje moči in veljave, posebej se ko je agilen in žilavi pomenečen Ornič prevzel vodstvo. Nemštvo in nemškutarstvo na štajerskem je imelo tamkaj svoje središče. Težko in malo hvaležno je bilo voditi borbo z neorganiziranim ljudstvom proti tem činiteljem, ki so imeli za seboj vso zaslabo države in dežele ter so znali do skrajnosti uporabiti tudi mestno občino. Dr. Jurtela je to nalogo prevzel in častno in uspešno izvršil. Brez njega si probujenega ptujškega okraja ne moremo misliti. Cela vrsta značajnih, deloma še živih, deloma že umrlih mož je, ki so ga cenili in z njim skupaj delovali ter stali vedno trdni. Naj omenjam le nekateri! Pred vsem je bil to njegov najožji sodelavec profesor Zelenik, dalje pa Brenčič oče in sinovi, Vrščič, Mikl, Rižnar, Budigam, Čuš, Tombah, Topolovec, Napast, Grahar, Vrabič, Tampej in še cel set drugih slovenskih kmetijskih poštenjakov. Da

tične bolečine, trganje, zbadanje, zobobol ali nadležen nahod. Previdni ljudje imajo vedno v hiši Fellerjev blagodišeči »Elsafluja«, ki jih zavaruje zoper nemile slučaje. Tudi našim čitateljem priporočamo to preizkušeno, staro, dobro domače sredstvo in kosmetikum. Močnejše in večjega delovanja kot francosko žganje, in je najboljšo sredstvo te vrste. 6 dvojnati ali 2 veliki specialni steklenici za

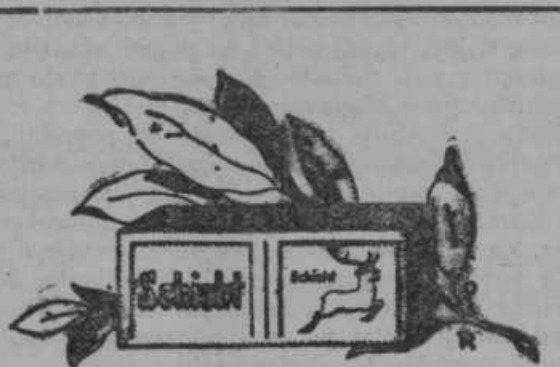
Predvsem morajo biti izobraženi vodilni kmetijski možje, odborniki posojilnic, prosvetnih društev, kmetijskih zvez, župani, občinski odborniki, zaupniki po vaseh in vsi kmetje, ki imajo vodstvo svojih gospodarstev. Ako bodo ti vodilni kmetje na svojem mestu, se ni treba več bati za kmetški stan. Da vzgojimo take vodilne kmete, imamo že v soboto, dne 14. avgusta, celi dan predavanja, kjer se bo govorilo o vsem, kar mora znati dober kmet. Zato naj pošlje vsaka fara že v soboto vsaj nekaj kmetov k predavanjem. Ti bodo seme za tisočere.

Naše zahteve.

Povodenj, ki je zadela vso državo in uničila vse upanje kmeta, je nesreča, ki nam je v nekaj tednih vzela milijarde narodnega premoženja. Imamo pa še drugo povodenj, ki tudi štirikrat na leto poplavi vso državo, a najbolj Slovenijo, to so davčne položnice. Teh se kmet ravnotako boji, kakor povodnji.

Beseda davčnim oblastem!

Slovenski kmet je toliko izobražen in državljansko zaveden, da razume svojo davčno dolžnost in jo izvršuje

Vsi hočejo kupovati Schicht-ovo mlo.

Nekateri se daajo prerogovoriti, da vzamejo druga pračna sredstva.

Velika večina pa vstraja na tem, da uporablja le prave Schicht-ovo mlo.

Kateri so pametnejši?

Previdni!

Vedo namreč, da more enkratna uporaba manjvrednega mla več škoditi, kakor je mogoče vse leto prihraniti na ceni mla.

so vsi duhovniki zvesto in požrtvovalno sodelovali v narodni borbi, je pri tradiciji štajerske duhovščine samoumevno. Narodnemu vzgojnemu in gospodarskemu delu je pripisovali, da je bil ptujski okraj tako zaveden in odopen, kakor le malokateri del slovenske naše zemlje in da so posebej slovenske kmetijske občine ob državnoborskih, deželnozbornskih in okrajnih volitvah stale kakor neomahljiv in neomajen zid proti nemštvo in nemškutarstvu. Dejstvo je, da je omenjeni župan, poslanec in deželni odbornik Ornič kljub vsemu svojem priznanju vrednemu gospodarskemu delu doživel ravno v ptujškem okraju med kmetiskimi občinami največji neuspeh. To je v prvi vrsti pripisovati mravljinčni marljivosti pravnika in narodnega gospodarja dr. Jurtela. Samo še živi možje ptujškega okraja vedo, koliko podrobnega dela je opravil v tem oziru on in koliko vzpodbud in nasvetov so dobili ravno pri njem. Bilo je to junštvo tihega, neplačanega dela, ki rodi prave sadove šele sedaj.

Ptujski okraj je svojega delavca ljubil in spoštoval, zato mu je zaupal zastopstvo v deželnem zboru tako dolgo in neomajno, dokler se Jurtela ni sam umaknil iz političnega življenja, da je osredotočil še bolj svoje delo pri ptujški posojilnici. Tam je v začetku doživel težke krize, toda premagal jih je in zavod je v najtežjih časih rešil tisoče slovenskih domov ter bil tako blagoslov in trdnjava za ptujski okraj.

Podpornik dijakov, trgovcev in obrtnikov.

Pokojni doktor je živel izredno skromno in varčno, toda skoparil pa ni nikdar. Tudi v tem je bil veren sin Slovenskih goric. Dobro je vedel, da mora imeti narod poleg kmetijskega ljudstva tudi zdravo inteligenco, trdno obrtništvo in trgovstvo. Zato je velik del svojega dela posvetil temu vprašanju ter žrtvoval v to svrhu naravnost ogromne svote. Pretežni del svojega osebnega zaslužka in pretežni del čistega dobička posojilnice je dal v te namene. Ptujška dijaška kuhinja in stolina akademikov iz ptujškega okraja in iz Slovenskih goric ne bi moglo eksistirati, ako bi ne bilo požrtvovalnega dela njegovega in njegovih tovarišev.

Kot advokat

je dr. Jurtela res iskal le pravico in vzgajal kliente k življenju na podlagi zakona. Tožb dvomljive vrednosti in izvora sploh ni sprejemal; na stolne porabnih nasvetov je dal vsak mesec brezplačno. Održeval pa je posebej z vso svojo znano odločnostjo ljudstvo od običajnih tožbarij radi razžaljenja časti in manjših sporov med sosedi in sorodniki. Brez stroškov in brez sodnika je bil v njegovi pisarni poravnani marsikateri spor. Cesto je znal biti v tem zelo oster in spominjam se slučaja, ko je rekel ostro očitajoče: »Kaj mislite, da bomo vam mi doktorji in sodniki skrpalji vašo čast, če je sami nimate. Ali ni dovolj trpljenja, skrbi in težav na deželi, da si jih še sami sebi delate? Pojdite, pa kupite raje svoji deci obleko in če imajo eno, naj imajo vaša deca

63 din., 12 dvojnati ali 4 velike specialne steklenice za 99 din., 36 dvojnati ali 12 specialnih steklenic za 250 D, že ob enem z zabojem in poštno razpošilja po povzetju po povzetju ali proti vnaprej vposlanem denarju lekarnar Eugen V. Feller v Stubici Donji, Elsatrg 341, Hrvatska. — Poedine steklenice Elsafluja se dobijo v lekarnah in sorodnih trgovinah za reducirano ceno 9 din.

vestno, tako vestno, da bi ga lahko postavili za vzor vsem ostalim državljanom naše države, posebno nekaterim bogatim in imenitnim na jugu države. Tudi znanprej bo to svojo dolžnost vestno izpolnjeval, kolikor je sploh v človeški moči. A kar pa je nemogoče, je nemogoče. Sedanjil davki pa so za kmeta pretežki in uničujejo njegovo gospodarsko možnost. Zato je naša prva zahteva, naj davčne oblasti od finančnega ministra pa do naših davkarjev uvidijo sedanji položaj kmeta in mu ne nalagajo prevelikih davčnih bremen.

Ne zvišujte zemljiškega davka!

Finančni minister je ravno v času, ko je najhujša povodenj, kar ljudje pomnijo, stavil predlog, da se naj zemljiški davek poviša. Za čisti katastralni donos naj služi cena pšenice leta 1925-26. Ta predlog je že samoposelbi krivičen predlog. Torej po cenah žita, katero so določile borze in razni nekrščeni prekupci, naj se določa čisti katastralni donos naše zemlje. Cena žita je lansko leto bila visoka. Recimo, da je lani bil čisti donos polja visok. Letos pa bo cena žita še višja, čisti dohodek polja pa je — splaval po vodi. A zemljiški davek bi seveda ravno letos radi dvignili. »Ali ste ljudje, ali niste«, je rekel kmet, ko je o tem povšanju prvokrat slišal. Če je katera zahteva pravična, je ta: Ne izzivajte ljudi ravno s takimi davki! Ali je to edina vladina pomoč za nas poplavljenec? Nujno zahtevamo, da mora ta predlog finančnega ministra takoj z dnevnega reda!

Znižajte druge davke!

Potrebno je, da se nesreča posameznika ali posameznega stanu, v tem slučaju kmetijskega stanu, upošteva pri odmeri davkov. Komisije bodo poročale o škodi, ki je nastala. Na podlagi teh poročil je znižati, oziroma odpisati za tiste parcele zemljiški davek. Enako se mora upoštevati pri dohodnini, da je povodenj odplavila ves čisti dohodek in naj bo naš kmet po božjem in človeškem pravu za prihodnje leto oproščen tega davka. Odmera rednih davkov naj se torej uravnava po dejanskem gospodarskem položaju.

Vsak rubež na kmetih se mora ustaviti!

V času, ko ni mogoče kmetu ničesar prodati ali pa za prav nizko ceno svojo živino ali les v denar spraviti, naj se kmeta ne rubi. Morda ničesar tako, kakor ravno rubež, spravi kmeta ob vse veselje, še delati in še vstrajati na grudi. Zato je naša odločna zahteva, da se tokom enega leta do nove letine ne sme nobenega kmeta rubiti zavolje davkov.

Naše zahteve so pravične! Izpolnite jih, da se zabriše nesreča, ki nas je zadela in se vzbudi v nas moč, da vstrajamo dalje mi kmetje pri delu, ki deli kruh vsem državljanom.

Višek nesrečne poplave.

Pretekli teden je končalo dolgotrajno deževje in povodnji. A ravno ta sklep je bil tako usoden, kakor ni bilo pričakovati.

V Sloveniji je v zadnjem času trpela posebno celjska okolica. Trikrat jo je zadela poplava. Nad Vitanjem se je v petek popoldne okoli treh zopet utrgal oblak in poplavlil

raje dve obleki, kakor pa vi eno dobljeno ali izgubljeno nepotrebno pravdo. Ljudje niso šli po takšnih besedah posebno navdušeni in dobre volje iz pisarne, toda, ko so se pozneje iztreznili ali pa si pri drugih advokatih z zapravanjem denarjem pameti kupili, so se spomnili dr. Jurtela in ga — spoštovali. Gotovo niso mogli takšnih prizorov pozabiti, kakor jih ne morem pozabiti jaz, ki sem jih poslušal, kadar sem čakal v njegovi sobi, ko je obravnaval z ljudmi.

Kot oseba

je dr. Jurtela vsled svojega zasebnega življenja in svojega javnega dela užival neomejeno spoštovanje. Bil je pošten kakor Aristid in resen kakor Katon. V govoru in izražanju je bil nekako pesimist, a otroško vesel v notranjosti, ako je našel koga, ki je s polno vero in zaupanjem zrl v bodočnost. Nikdar ne pozabim, kako mi je nazadnje v onih kritičnih dnevih vojnih napovedi leta 1914 po več kot dveurnem razgovoru stisnil v slovo roko, ko sem tako trdno in določno izražal svojo vero v zmago antante nad Nemčijo.

Najznačilnejše v njegovem delovanju pa je bilo, da ni nikdar v javnosti nastopal proti Slovencu, pa naj je bil kateregakoli svetovnega naziranja. Njegova osnovna črta je bila: Slovenci imajo nujnejšega dela, kakor pospeševati medsebojne spore ali celo živeti v blatu in se obmetovati z blatom. Iz tega vidika je odobral, da sem list »Novi slov. štajerec« prekrstil v »Slogo« s tendenco, da ublažimo ostrino medsebojnega boja in da v tistih težkih dneh nemške politične in gospodarske ekspanzivnosti osredotočimo delo vseh štajerskih Slovencev za gospodarsko okrepitev in narodnostno izobrazbo. V tej smeri je tudi sam izredno veliko pisal za »Slov. štajerec« in za »Slogo«. Niti enkrat ni napadel Slovence, ali silno ostro so bile njegove besede in sistematično je bilo njegovo delo v obrambo slovenske grude in slovenskega jezika.

V svojem izražanju je bil jase in določen. Govoril je ostro stvarno, brez olepšavanja in komplimentov. Moško iskreno je delil in sprejel zahvalo.

Ogromen zaklad neopaženega podrobnega dela je dr. Jurtela deloma opravil sam, ali pa omogočil, da se je opravilo. Mlajši rod bi moral in smel ob študiju njegovega dela mnogo pridobiti na obzorju in na poglobitvi, zato sem ga zadnja leta ustmeno in pismeno ponovno prosil in opozarjal, naj napiše svoje spomine, ker bi bili dragocen prinos k zgodovini naše osamosvojitve.

Plodonosnega dela ni mogoče opisati s par vrsticami, zato sklepam:

Bog Ti povrni, blagi mož, kar si delal tako nesebično iz srca za slovensko kmetisko ljudstvo in njegove sinove, posebej nas uboge bivše revne dijake ptujškega okraja! Življenje Ti je bilo harmonija rodoljubnega dela.